

ชุดการสอนภาษาและวัฒนธรรมไทย เรื่องนำเที่ยวเกาะรัตนโกสินทร์ สำหรับผู้เรียนชาวต่างประเทศ

Ensemble didactique sur 'Voyages à l'Ile Rattanakosin' pour l'enseignement du thaï langue étrangère

ประสิทธิ์ชัย สำเภาทอง*

Résumé

Cette étude vise à réaliser un ensemble didactique basé sur les sites touristiques situés sur l'île Rattanakosin. Elle s'adresse aux apprenants de Thaï langue étrangère. Elle vise à évaluer l'efficacité de cet ensemble. Ce dernier comprend (1) un livre d'élèves dont le contenu est divisé en 6 chapitres: l'île Rattanakosin, le Grand Palais, les temples royaux, les lieux de culte, les monuments historiques et commémoratifs, et les marchés. (2) un guide pédagogique de l'enseignant. (3) un CD-ROM comme support pédagogique.

La première partie de l'étude porte sur l'intérêt de la création de la méthode. Elle repose sur la pertinence sociale, scolaire, et personnelle du chercheur. La deuxième partie est constituée par les notions de l'ensemble didactique ainsi que les avantages de cette étude. En ce qui concerne la troisième partie, elle présente la méthodologie pour collecter des données et analyser les résultats obtenus. Pour conclure, nous énoncerons des propositions indispensables pour les futurs chercheurs qui souhaiteraient reprendre ce type de méthode. Enfin il y aura une discussion lors du travail d'étude.

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างชุดการสอนภาษาและวัฒนธรรมไทย เรื่องนำเที่ยวเกาะรัตนโกสินทร์ สำหรับผู้เรียนชาวต่างประเทศ ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้คือ ๘๐/๘๐ โดยศึกษารวบรวมข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างชุดการสอน การสอนภาษาและวัฒนธรรม และโบราณสถานที่สำคัญในเกาะรัตนโกสินทร์ ชุดการสอนภาษาและวัฒนธรรมไทย เรื่องนำเที่ยวเกาะรัตนโกสินทร์ สำหรับผู้เรียนชาวต่างประเทศนี้ ประกอบด้วย (๑) ชุดการสอนสำหรับผู้เรียนซึ่งมีบทเรียนจำนวน ๖ บท ได้แก่ เกาะรัตนโกสินทร์ พระบรมมหาราชวัง พระอารามหลวง ศาสนสถาน อนุสรณ์สถาน และสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ แหล่งการค้าและการพาณิชย์ (๒) คู่มือครู และ (๓) สื่อประกอบการสอน หลังจากนั้นผู้วิจัยนำชุดการสอนไปดำเนินการทดลองเพื่อหาประสิทธิภาพกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนที่เรียนวิชาภาษาและวัฒนธรรมไทยในฐานะภาษาต่างประเทศในระดับสูง ระดับชั้น 2nde และ 1ère จำนวน ๑๒ คน ของโรงเรียนฝรั่งเศสนานาชาติ กรุงเทพมหานคร เขตวังทองหลาง กรุงเทพมหานคร ผลการ

* Professeur de thaïlandais au Lycée Français International de Bangkok

วิจัยปรากฏว่า ชุดการสอนภาษาและวัฒนธรรมไทย เรื่องนำเที่ยวเกาะรัตนโกสินทร์ สำหรับผู้เรียนชาวต่างประเทศ มีประสิทธิภาพ ๘๖.๖๖/๘๘.๖๑ ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ จึงสามารถนำไปใช้ประกอบการเรียนการสอนภาษาไทยให้แก่ชาวต่างชาติได้

ความเป็นมาและความสำคัญของงานวิจัย

ปัจจุบัน การเรียนรู้ภาษาอื่นนอกเหนือจากภาษาแม่ของตนมีความสำคัญในฐานะสื่อที่ช่วยให้ผู้เรียนมีวิสัยทัศน์กว้างไกล มีเจตคติที่ดีต่อการใช้ภาษาและวัฒนธรรมของชาติอื่น และสามารถติดต่อสื่อสารกับชาวต่างชาติได้อย่างถูกต้องเหมาะสม ในบรรดาภาษาต่างประเทศเหล่านี้ ภาษาไทยก็เป็นภาษาต่างประเทศภาษาหนึ่งที่ชาวต่างชาติเริ่มให้ความสนใจ ดังจะเห็นได้จากการที่สถานศึกษาระดับอุดมศึกษาทั่วโลกต่างเปิดสอนหลักสูตรภาษาไทยเพื่อการสื่อสารและหลักสูตรไทยศึกษาขึ้น ทั้งในทวีปเอเชีย ยุโรป ออสเตรเลีย และอเมริกา (ศรีวิไล พลมณี. ๒๕๔๕: ๑๕) สถานศึกษาทุกแห่งที่เปิดสอนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศต่างพัฒนาหลักสูตร วิธีสอน ตำราและแบบเรียนของตนเองอย่างสม่ำเสมอเพื่อให้สอดคล้องกับบริบทสังคมและความต้องการของผู้เรียน (ปรียา ทิรัญประดิษฐ์. ๒๕๔๕: ๑๐๕) ทั้งนี้ แนวคิดสำคัญที่ควรคำนึงถึงในการสอนภาษาต่างประเทศแก่ผู้เรียนคือ การสอนภาษาควบคู่กับวัฒนธรรม เพราะภาษาและวัฒนธรรมมีความสัมพันธ์เกี่ยวโยงกันอย่างแยกไม่ออก ภาษาเป็นผลผลิตของวัฒนธรรมและเป็นเครื่องหมายแสดงวัฒนธรรมของชาตินั้น ๆ การศึกษาภาษาของชาติใดก็ตาม ย่อมเป็นการศึกษาวัฒนธรรมของเจ้าของชาตินั้นด้วย (นวลทิพย์ เพิ่มเกษร. ๒๕๔๕: ๒๖๘) ด้วยเหตุนี้ การสอนภาษาไทยให้ได้ผลดีนั้น

จะละเลยวัฒนธรรมไทยไม่ได้โดยเด็ดขาดเนื่องจากผู้เรียนต้องติดต่อสื่อสารกับคนไทยและอาศัยอยู่ในสังคมไทย การเรียนรู้ภาษาควบคู่กับวัฒนธรรมไทยจึงทำให้ผู้เรียนชาวต่างชาติเข้าใจความเหมือนและความต่างระหว่างวัฒนธรรมของตนและวัฒนธรรมไทย รู้จักปฏิบัติตนได้อย่างเหมาะสมกับกาลเทศะและดำรงชีวิตอยู่ในสังคมไทยได้อย่างมีความสุข วิธีการสอนภาษาและวัฒนธรรมไทยนั้นสามารถทำได้หลายวิธีด้วยกัน ในบทความนี้จะกล่าวถึงวิธีการสอนภาษาและวัฒนธรรมไทยโดยใช้กิจกรรมทัศนศึกษาซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนทักษะการใช้ภาษา และมีประสบการณ์ในการเรียนรู้วัฒนธรรมโดยสถานที่ที่จะทัศนศึกษาคือ เกาะรัตนโกสินทร์ ซึ่งถือเป็นย่านประวัติศาสตร์ที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม มีโบราณสถานทั้งงดงามและโดดเด่นเป็นจำนวนมาก สถานที่แต่ละแห่งล้วนมีประวัติศาสตร์ความเป็นมาอันยาวนาน และในปัจจุบันเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ประเพณี และศาสนาที่สำคัญของประเทศไทย จากการสำรวจแบบเรียนภาษาไทยสำหรับชาวต่างชาติที่วางจำหน่ายตามท้องตลาด พบว่า แบบเรียนและสื่อการสอนภาษาและวัฒนธรรมไทยที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับสถานที่ต่าง ๆ ในประเทศไทยนั้นยังมีอยู่น้อยมาก ส่วนมากหนังสือตามท้องตลาดจะเน้นให้ข้อมูลเกี่ยวกับการนำเที่ยวในประเทศไทย โดยจัดพิมพ์เป็นภาษาต่าง ๆ ตามภาษาแม่ของผู้เรียน ผู้สอนสามารถนำเนื้อหาเหล่านั้นมาประยุกต์ใช้ในการสอนภาษาและวัฒนธรรมไทยได้เพียงแค่ว่าบางส่วนเท่านั้น ไม่สามารถนำมาใช้ได้ทั้งหมด ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจสร้างชุดการสอนภาษาและวัฒนธรรมไทย เรื่องนำเที่ยวเกาะรัตนโกสินทร์ สำหรับผู้เรียนชาวต่างประเทศขึ้น เพื่อใช้เผยแพร่ภาษาและวัฒนธรรมไทยแก่ชาวต่างชาติ

วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

เพื่อสร้างชุดการสอนภาษาและวัฒนธรรมไทย เรื่องนำเที่ยวเกาะรัตนโกสินทร์ สำหรับผู้เรียนชาวต่างประเทศ โดยกำหนดเกณฑ์การหาประสิทธิภาพไว้คือ ๘๐/๘๐

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

๑. ผลการวิจัยจะนำไปสู่การพัฒนาปรับปรุงกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาภาษาและวัฒนธรรมไทยให้มีความหลากหลาย สนองต่อความสนใจของผู้เรียน และมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

๒. ผลการวิจัยสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางหรือตัวอย่างในการสร้างและพัฒนาชุดการสอนภาษาและวัฒนธรรมไทยในเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการนำเที่ยวในท้องถิ่นอื่น ๆ ของประเทศไทยต่อไปได้

๓. ผลการวิจัยสามารถนำไปสู่งานวิจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น ผลของการจัดกิจกรรมทัศนศึกษาที่มีต่อทัศนคติและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาและวัฒนธรรมไทยของผู้เรียนชาวต่างชาติ

ขอบเขตของการวิจัย

๑. ประชากรที่ใช้ในงานวิจัย คือ นักเรียนไทยและนักเรียนต่างชาติ โรงเรียนฝรั่งเศสนานาชาติ กรุงเทพฯ (Lycée Français International de Bangkok) ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย อายุ ๑๕-๑๘ ปี ที่เรียนวิชาภาษาและวัฒนธรรมไทย และมีความรู้ภาษาไทยระดับสูง

๒. กลุ่มตัวอย่างคือ นักเรียนไทยและนักเรียนต่างชาติ ชั้น Seconde และ Première จำนวน ๑๒ คน อายุ ๑๕-๑๗ ปี ที่เรียนวิชาภาษาและวัฒนธรรมไทย และมีความรู้ภาษาไทยระดับสูง

๓. ระยะเวลาที่ใช้ในการทดลอง คือ ๑๓ คาบเรียน และทัศนศึกษาอีก ๑ วัน

๔. เนื้อหาในชุดการสอนกำหนดจากหลักสูตรของกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาและวัฒนธรรมไทย โรงเรียนฝรั่งเศสนานาชาติ กรุงเทพฯ (Lycée Français International de Bangkok) ซึ่งสอดคล้องกับมาตรฐานระดับความสามารถของนักเรียนต่างชาติ เรื่องภาษาไทยและวัฒนธรรมไทย ของสำนักงานบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงศึกษาธิการ

วิธีดำเนินการวิจัย

๑. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างชุดการสอน การสอนภาษาและวัฒนธรรม และเกาะรัตนโกสินทร์ เพื่อนำมาประกอบในการสร้างเครื่องมือวิจัย

๒. กำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

๓. กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้และเนื้อหา ซึ่งสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ของโรงเรียนฝรั่งเศสนานาชาติ กรุงเทพฯ (Lycée Français International de Bangkok) และมาตรฐานระดับความสามารถของนักเรียนต่างชาติ เรื่องภาษาไทยและวัฒนธรรมไทย ของสำนักงานบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงศึกษาธิการ จากนั้นสร้างเครื่องมือที่เป็นชุดการสอนสำหรับการวิจัย

๔. ทดลองเครื่องมือกลับกลุ่มตัวอย่าง จากนั้น วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาประสิทธิภาพของชุดการสอน (E1/E2) โดยกำหนดเกณฑ์การหาประสิทธิภาพไว้ คือ ๘๐/๘๐

๕. นำเสนอผลการศึกษาค้นคว้า สรุปอภิปรายผล และเสนอแนะ

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ จากงานวิจัย

จากการที่ผู้วิจัยได้สร้างชุดการสอนภาษาและวัฒนธรรมไทย เรื่องนำเที่ยวเกาะรัตนโกสินทร์ สำหรับผู้เรียนชาวต่างประเทศ เพื่อเสริมสร้างทักษะทางการใช้ภาษา เพิ่มพูนวงศัพท์ และเสริมความรู้ทางวัฒนธรรมและไทยศึกษาแก่ผู้เรียนชาวต่างประเทศ พบว่า

๑. ได้ชุดการสอนภาษาและวัฒนธรรมไทย เรื่องนำเที่ยวเกาะรัตนโกสินทร์ สำหรับผู้เรียนชาวต่างประเทศที่มีประสิทธิภาพ ๘๖.๖๖/๘๘.๖๑ ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้คือ ($E1/E2 = ๘๐/๘๐$) โดยประสิทธิภาพตัวแรก ($E1$) ของบทเรียนทั้ง ๖ บท อยู่ระหว่าง ๘๓.๓๓-๙๐.๐๐ ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเป็น ๘๖.๖๖ และประสิทธิภาพตัวหลัง ($E2$) เป็น ๘๘.๖๑ ชุดการสอนนี้ประกอบด้วย

๑) ชุดการสอนสำหรับผู้เรียนซึ่งมีเนื้อหา ๖ บท ดังนี้

- (๑.๑) เกาะรัตนโกสินทร์
- (๑.๒) พระบรมมหาราชวัง
- (๑.๓) พระอารามหลวง
- (๑.๔) ศาสนสถาน
- (๑.๕) อนุสรณ์สถานและสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์
- (๑.๖) แหล่งการค้าและการพาณิชย์

๒) คู่มือครู

๓) CD-ROM ประกอบการเรียนการสอน

สอน

๒. ปัจจัยสำคัญที่ทำให้ชุดการสอนมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ คือ การที่กลุ่มตัวอย่างให้ความร่วมมือในการเก็บข้อมูลการวิจัยเป็นอย่างดี ซึ่งเป็นผลมาจากการออกแบบชุดการสอน การ

เลือกใช้สื่อประกอบการสอน และการสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพสอดคล้องกับความต้องการและวัยของผู้เรียน ทั้งนี้ การจัดการเรียนรู้นอกชั้นเรียนในรูปแบบทัศนศึกษาที่วัดพระศรีรัตนศาสดาราม วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม พระบรมมหาราชวัง และการพำนักรวดนุสถานที่สำคัญอื่น ๆ บริเวณเกาะรัตนโกสินทร์ เช่น เสาชิงช้า สนามหลวง อนุสาวรีย์ประชาธิปไตย ฯลฯ และการทำกิจกรรมเสนอแนะอื่น ๆ เช่น คั่นคว่าเพิ่มเติมเกี่ยวกับหัวข้อที่ตนเองสนใจ เขียนข้อมูลที่ได้และนำมาพูดให้เพื่อนฟังหน้าชั้นเรียน เขียนบรรยายรูปภาพตนเองขณะทำกิจกรรมต่าง ๆ ระหว่างการทัศนศึกษา เขียนบรรยายความรู้สึกและความรู้ที่ได้จากการทัศนศึกษาและนำไปติดที่ป้ายนิเทศ ฯลฯ ถือว่าเป็นปัจจัยร่วมที่ช่วยกระตุ้นความสนใจและส่งเสริมประสบการณ์ของผู้เรียนเช่นกัน นอกจากนี้ ชุดการสอนซึ่งประกอบด้วยสื่อหลายรูปแบบ เช่น เพาเวอร์พอยต์ วิดีทัศน์ บัตรคำ บัตรภาพ แผนที่ แผ่นพับ และสื่อของจริง (authentic documents) ฯลฯ ช่วยเอื้อให้ผู้สอนสามารถเลือกใช้สื่อได้อย่างหลากหลาย ผู้เรียนจึงรู้สึกสนุกสนานและเกิดความกระตือรือร้นที่จะเรียนในชั้นเรียน และรู้สึกอยากเห็นของจริงจากการทัศนศึกษา รวมถึงเนื้อหาในชุดการสอนเป็นเรื่องเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่ได้รับการยกย่องว่ามีชื่อเสียงที่สุดแห่งหนึ่งของประเทศไทย จึงส่งเสริมความสนใจของผู้เรียนชาวต่างประเทศได้ด้วย

๓. สิ่งสำคัญที่ผู้สอนควรคำนึงถึงนอกเหนือจากแนวการสอนภาษาควบคู่กับวัฒนธรรมไทย คือ ข้อจำกัดทางภาษาของผู้เรียน กล่าวคือ ผู้เรียนที่เป็นกลุ่มประชากรมีความคิดอ่านสูงสมัย แต่กลับมีพื้นฐานภาษาที่จำกัด ผู้สอนจึงควรเรียบเรียง

เนื้อหาให้สั้น กระชับ และใช้ภาษาให้ง่ายที่สุด ในแง่วัฒนธรรมไทยควรคัดเฉพาะประเด็นที่ชาวต่างชาติควรรู้เพื่อให้มีเจตคติที่ดีต่อคนไทยมากยิ่งขึ้นเท่านั้น ไม่ควรลงลึกในรายละเอียดมากหากผู้เรียนไม่ได้ประสงค์จะผันตัวเองไปเป็นมัคคุเทศก์ ข้อมูลทางวัฒนธรรมนี้ควรอยู่ในรูปของข้อควรรู้ควรจำ อันเป็นประโยชน์แก่ผู้เรียนหากต้องการไปเที่ยวหรือพาเพื่อนไปยังสถานที่เหล่านั้น นอกจากนี้คำศัพท์ยากบางคำ เช่น ชื่อพระที่นั่งต่าง ๆ ในพระบรมมหาราชวังควรมีคำอ่านที่เขียนจากระบบสัทอักษรที่ผู้เรียนคุ้นเคย เพื่อให้ผู้เรียนสามารถฝึกฝนอ่านได้ด้วยตนเอง

๔. ผู้สอนอาจพัฒนาชุดการสอนภาษาและวัฒนธรรมไทยนี้ โดยนำเนื้อหาเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอื่น ๆ ของประเทศไทย เช่น อุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย อุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา

จังหวัดอยุธยา เป็นต้น มาจัดทำเป็นชุดการสอนและจัดการเรียนการสอนทั้งในชั้นเรียน และนอกชั้นเรียน คือ การทัศนศึกษา นอกจากนี้ ผู้สอนอาจสร้างสื่อโดยจัดทำเป็นเว็บไซต์นำเสนอเกมภาษาที่กระตุ้นความสนใจของผู้เรียน เพื่อใช้เป็นสื่อประกอบการเรียนการสอนภาษาและวัฒนธรรมไทยสำหรับชาวต่างประเทศ ซึ่งทำให้การเรียนการสอนมีสื่อที่หลากหลายยิ่งขึ้น และช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักการใช้เทคโนโลยีในการค้นคว้าข้อมูลอันก่อให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง

๕. ควรมีการวิจัยที่สืบเนื่องจากงานวิจัยชิ้นนี้ กล่าวคือ งานวิจัยเกี่ยวกับผลของการทัศนศึกษาที่มีต่อทัศนคติและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาและวัฒนธรรมไทยของผู้เรียนชาวต่างชาติ เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาพัฒนาการเรียนการสอนภาษาและวัฒนธรรมให้มีความหลากหลายและดียิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

- นวลทิพย์ เพิ่มเกษร. (๒๕๔๗). การสอนภาษาและวัฒนธรรมไทยแก่ชาวต่างประเทศ. วรณนิทัศน์ ปีที่ ๔ (พฤศจิกายน): ๒๖๘-๒๗๘.
- บุญเกื้อ คอราเวช. (๒๕๔๒). นวัตกรรมการศึกษา. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุญเรือง ชื่นสุวิมล. (๒๕๕๓). หนังสือสอนภาษาไทยสำหรับชาวต่างประเทศเขียนขึ้นด้วยวัตถุประสงค์ใด. วารสารภาษาและภาษาศาสตร์ ปีที่ ๒๙ ฉบับที่ ๑ (กรกฎาคม-ธันวาคม): ๕๖-๗๗.
- ประสิทธิ์ชัย ลำภาทอง. (๒๕๕๕). ชุดการสอนภาษาและวัฒนธรรมไทย เรื่องนำเที่ยวเกาะรัตนโกสินทร์ สำหรับผู้เรียนชาวต่างประเทศ. สารนิพนธ์ ศศ.ม. สาขาวิชาการสอนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ปรียา หิรัญประดิษฐ์. (๒๕๔๕). รายงานผลการวิจัย สถานภาพการเรียนการสอนภาษาไทยแก่ชาวต่างประเทศในประเทศไทย. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ภัทรพร หิรัญภัทร์. (๒๕๔๘, มกราคม-มิถุนายน). การสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมกับการเรียนการสอนภาษาที่สอง. ภาษาและวัฒนธรรม ปีที่ ๒๔ ฉบับที่ ๑ (๘๒-๙๑). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สมพงศ์ วิทย์ศักดิ์พันธุ์. (๒๕๔๕). แบบเรียนภาษาไทยในบริบทไทยศึกษาสำหรับชาวต่างชาติ. กรุงเทพฯ: ทบวงมหาวิทยาลัย.
- _____. (๒๕๔๕). คู่มือการสอนภาษาไทยในบริบทไทยศึกษาสำหรับชาวต่างชาติ. กรุงเทพฯ: ทบวงมหาวิทยาลัย.
- _____. (๒๕๔๙). การสอนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศ. เชียงใหม่: มิ่งเมือง.
- ศรวิไล พลมณี. (๒๕๔๕). พื้นฐานการสอนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศ. กรุงเทพฯ: ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุดารา สุธงษา. (๒๕๔๗). คู่มือนำชม กรุงรัตนโกสินทร์ : เมืองวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพฯ: สารคดี.
- สุภัทรา อักษรานุเคราะห์. (๒๕๓๒). การสอนทักษะทางภาษาและวัฒนธรรม. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา. (๒๕๓๓). แบบเรียนภาษาฝรั่งเศสเพื่อการท่องเที่ยว เล่ม ๑. กรุงเทพฯ:คุรุสภาลาดพร้าว.
- _____. (๒๕๓๓). แบบเรียนภาษาฝรั่งเศสเพื่อการท่องเที่ยว เล่ม ๒. กรุงเทพฯ: คุรุสภาลาดพร้าว.
- Brooks, Nelson. (1964). *Language and Language Learning*. (2nd ed.). New York: Harcourt. Brace & World Inc.
- Brown, Douglas, H. (1980). *Principle of Language Learning and Teaching*. New Jersey: Prentice-Hall, Inc.